

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: Hun døde og blev begravet

Citation: Drachmann, Holger: "Hun døde og blev begravet", i Drachmann, Holger: *Samlede poetiske Skrifter*, 1906-1909, s. 432. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-drachmann06tom-shoot-workid57272/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede poetiske Skrifter

ske kun formaar at tilegne os, naar vi som *den* væbner os mod al Menneskelivets Jubel og mod alle dets Taarer.

Saa kører vi, og Bondekonen bliver staaende for at fortælle det næste Hold om Hænder, Fædder og Fingre.

HUN DØDE, OG BLEV BEGRAVET —

De var tre Søskende: to voksne Drengene, Julius og Jakob, og saa Pigebarnet Ane.

Forældrene var døde, Faderen druknet paa Søen, og Moderen død i Sengen — af noget „indvendigt“ hed det sig.

Julius og Jakob fiskede sammen i Faderens Baad — den eneste Ting, der var kommen op efter ham. Julius lignede Tordenskjold paa Tændstikkæskerne; han lo helst, undtagen naar noget ganske usædvanligt krævede Alvor; og saa lo han bagefter dobbelt, for at tage Oprejsning. Han var fittig, smidig, og sprang som en Kat ved alt Arbejde. Dog, naar han kunde se sit Snit og tage sig et Par Minutters Hvil, saa sad han krumbøjet, forover, og holdt sig i Siderne som en Mand der har Mavepine. Han lo — ad et eller andet ligegyldigt hvad, blot han fik Lov til at le. Hans Mave fejlede intet; han slægtede Faderen paa.

Jakob havde taget Arv efter Moderen. Han var ordknap, treven, sejt ved Arbejdet, sejt at faa slaet et Smil af. Der var noget galt indvendigt; men Nødvendigheden var over ham og drev ham frem; det stadige Slid hærkede ham, den tvungne Diæt — Fisk og Grød, Grød og Fisk — modarbejdede det „indvendige“. Der var intet til Hinder for, at han opholdt sig i fri Luft — tværtimod; og Landdokteren erklærede, at han nok kunde gaa hen og blive gammel, til Trods for den daarlige Mave.

Ane hed hun. Blond, velbygget, god Brystranding, faste Hofter, Fiskerrace. Men hun var paafaldende bleg. Det var ogsaa Moderen. Og med den Ugenerthed, hvormed man i Vangaa omtaler Familjeanliggender, sagde Brødrene lige fra Konfirmationsaaaret: Du dør nok ung, Ane!

Det var den Trøst, hun fik med sig til Hovedstaden, da hun skulde ind og tjene.

Hun kom tilbage den første Sommer med sit Herskab som skulde ligge paa Landet i Vangaa-Leje. Øjnene var blevne lidt matte, men de fik nogen Glans over sig, da hun tog Julius til Side og viste ham et Fotograf.

„Ser han saadan ud?“ spurgte Julius, medens det begyndte at smaaaklukke i ham.

Det var Kæresten. En Herre i sort Kjole, en Cylinderhat (der var bleven altfor stor) i Haanden og den anden Haand støttet til et Rækværk med Slyngløv, der syntes at kunne trænge til al den Støtte, det kunde faa. En takksom Stilling, halv Profil, det meget store, slanke Haar sat op med en lille Bukkel over Øret; foran paa den dybt nedskaarne Vest hang en Klemmebrille i bred, sort Lidse.

„Er det en Komediantspiller?“ spurgte Julius, efter at have undersøgt Bagsiden af Portrættet og fundet en Mængde Skillinger aftegnet i Halvkreds omkring en trebenet Buk med et Kompashus paa.

„Han er for Tiden Opvarter —!“ svarede Ane alvorlig og gned med Haanden over Ansigtet, hvor Julius' Fingre havde efterladt en dugget Plet. — „Han skal etablere sig til næste Eiterraar!“

„Som Værtshusholder?“

„Ja — Restauratør. Maaske faar han Dampskibene, men det er ikke sikkert. Der er saa mange om det, si'er han.“

„Hvad hedder han?“

„Ludvig!“

„Nej, jeg mener, hvad han hedder rigtig?“

„Naa — Bisserup!“

Julius maatte sætte sig paa Hug. Det var ligefrem til at dø af, det Navn. Det var grinagtigt. Men det kom jo ikke an paa Navnet. Om han var noget god af sig ellers? — Ja, det var han. — Hvad han havde foræret hende? — Mest Penge; ikke saa mange, men naar han havde haft Ekstrafortjeneste, havde hun faaet Procenter. — Hvad Procenter var? om det var Præsanger? — Nej, det var saadan noget af Drikkepengene; og saa havde hun været meget paa Komædie med ham; for han gik gerne paa Komædie, og han kunde selv sige det bagefter, og han talte i det hele saa skønt, og svirede ikke mere end som Stillingen førte med sig, og de skulde sammen, saa snart han havde etableret sig og faaet enten en Beværtning eller Dampskibene. —

Julius kneb det ene Øje til, saa' lidt til Siden og spurgte den graa Kat, der strøg forbi: om de muligvis allerede havde været sammen?

Hun stak Fotografiet til sig, ganske rolig.

„Er Du tosset?“ spurgte hun. „Saa kunde han jo holde mig for Nar, og lade mig sidde!“

Den Vinter gik Grosserereren fallit, hos hvem Ane tjente. Man maatte indskrænke sig, og Pigen maatte tage en Kondition i Ufide, hvor hun kunde faa den. Hun fik et Par af de bekendte københavnske, hvor Føden er Sædsuppe og Klatkager, og hvor Pigen ligger i

et Hul, der er for daarligt til Pulterkammer. Hun begyndte at mærke Kræfterne svinde, hun fik Hoste og Blodopkastninger, man sagde hende op.

Hun gik til Opvarteren.

Han skaffede hende en Plads i Køkkenet paa en af de større Restaurationer. Det var Arbejde fra Morgen til Midnat. Hun blev stedse daarligere, men skjulte det for ham. Endelig gik hun til ham og sagde, at hun vilde hjem til Brødrene — hjem for at krepere i Fred.

Han saa' paa hende og glattede sin Haarbukkel, idet han lagde Hovedet paa Siden og gjorde skæv Mund, som Provinsskuespilleren, naar han skal udtrykke dyb Forknyttelse.

Hun var ganske askegraa i Farven med begyndende mørke Ringe under Øjnene; og det stod i en saa underlig Modsætning til hendes stærke Bygning og kønne Træk.

„Ja, Ane“ — sagde han — „Du ser daarlig ud; meget. Men jeg elsker Dig — ved Gud! — saa højt. Tror Du ikke, at hvis vi satte Bo? ... Der er nemlig en Kælder i det ny Voldkvarter, som jeg kan faa — skønt jeg rigtignok ikke har Pengene endnu!“ —

De snakkede om det. Hun saa' paa Kælderen og han vilde bestille Lysning for dem. Men daarligere blev hun, og saa skulde hun paa Hospitalet.

Det vilde hun ikke; saa heller hjem. Det vilde han ikke; saa lejede han Kælderen, tog et halvt Indbo paa Afbetaling, og saa gik hun til Sengs dér, og hun laa og var meget snavs.

Julius fik Brev derom. Han spekulerede over Sagen en Dagstid og tog den næste Dag til Byen.

Han fandt rigtigt Kælderen i et ganske nyt Sted, hvor der stod „Udlejet“ i alle Vinduer, men Folk var der ikke. Beværtningen var heller ikke overfyldt. Hr. Bisserup sad selvanden foran en nylakeret Skænk med Haanden i tankefuld Stilling under Kinden. Han smed sig straks om Halsen paa Svogeren, hvad der bragte denne i nogen Forlegenhed; han vidste ikke, om han skulde give sig til at le, eller hvor han i det hele skulde gøre af sit Hoved. Saa spurgte han om Ane.

„Hun er her inde — i sit Kammer. Jeg har mit derovre. Her er din Broder, min dyrebare Pige!“ —

De stod foran den okkermalede Seng i det halvmørke Kammer, hvor Vinduet sad saa højt oppe, og hvor Gadens Hunde stadig kom løbende udenfor og formærkede Udsigten efter Tur, idet den sidst ankomne forvissede sig om, at Vinduet virkelig ikke blev poleret efter det foregaaende Besøg. Der lugtede af den raa Mur, af Høvlspaaner og af Medicin. Og dér laa Ane under en Dyne med blomstret

Betræk; hun gav Julius Haanden — saadan en fugtig varm Haand — og hun saa' paa ham og han paa hende, og han kunde intet sige, og saa sagde han til sidst: „Naa, I har det vel godt sammen?“

Hr. Bisserup bøjede Hovedet og gjorde Stemmen hul, og han svarede:

„Jeg sørger for al den Pleje, jeg kan; gør jeg ikke, min dyrebare Pige?“

Og over den forhenværende Opvarters nervøse Træk mod dette uigengivelige dannede Anstrøg gik et fint, øjeblikkeligt Drag af noget ægte følt — saa meget, som der nu kunde komme ud af disse Forudsætninger —; og Ane nikkede.

Saa gik Julius.

Det sidste, hun sagde til ham, var: „Hiis derhjemme, og vær god mod Mussi“ (den graa Kat).

Men Julius tænkte undervejs stadig paa, hvad for et Fæ han havde været, og at han slet ikke havde sagt noget af, hvad han vilde sige, men netop havde sagt, hvad han ikke vilde sige: naa, I har det vel godt sammen? Og da Jakob spurgte ham, hvorledes det stod til, saa kom Høvlspaanerne og den vaade Kalk og Medicinen og vendte sig i ham, samtidig med at han følte Anes Haand, og han vendte sig selv om og svarede hastig og afgørende:

„Skidt!“

Men ti Minutter derefter, da han stod nede ved Baaden, kunde han ikke bære sig; han maatte le — saadan lidt indadvendt. Denne Opvarter med den højtidelige hule Stemme, med Omfavnelsen og med Polkahaaret, han var dog for grinagtig.

Ugedagen efter var Ane død.

Hr. Ludvig Bisserup kom selv ud og meldte det. Han var opløst. Han smed sig om Halsen — først paa Julius, som kendte til det, og saa paa Jakob, som blev rovt og vranten. Saa gik de sammen omkring og hilste paa Slægten.

Slægten tog med tænmeligt Forbehold imod den fremmede; men det vilde den have gjort, selv om han ikke havde gaaet med Klemmebrille i Urlidse og Polkahaar. Den var lidt uklar over Forholdet: om den skulde betragte ham som sørgende Enkemand eller som hvad? Den hældede mest til den Mening, at et Bryllup paa Sengen dog altid er en Garanti, Iagttagelsen af en Form. Men paa den anden Side — nu var jo Ane død. Der var kun tilbage at begrave hende; og saa længe kunde man vel betragte ham som hørende til Familien.

Bisserup mærkede det. Vangaas Holdning smertede ham, men han beherskede sig. Dette forpjuskede Resultat af Lejebiblioteksromaner,

Melodramaer og retskaffen Følelse vilde yde den døde Ære, Kærligheden Ære; og han trængte til Slægtens Bistand.

Han rykkede ud med det til Julius. Beværtningen gik kun smaat, og der havde været mange Udgifter under Sygdommen. Hos hvem kunde han laane Begravelsesomkostningerne? Thi han vilde *selv* give Begravelsen; han havde ikke villet, ikke kunnet, eller ikke tænkt paa at give Brylluppet.

Julius var skikkelig. Han henviste til Morbroderen, Post-Johan, en gammel Ungkarl, der havde været Fragtkusk, løbet med Posttasken og Pækker, indtil han havde kørt og løbet sig et lille Hus og en lille Spareskilling sammen.

Post-Johan mindede om Münchhausens Grævlingehund, der var begyndt som Mynde. Ben var der ikke stort tilbage af, og Sul paa Knoglerne næsten ikke. Hans smaa, rødkantede Øjne blev borte af Forskrækkelse, da han hørte, hvorefter det drejede sig. Tre Hundred Kroner til at begrave Ane for! Det var jo, ligesom om det var Enkedronningen. —

„Ane var en Krone værdig!“ deklamerede Bisserup.

Julius vendte sig om og puttede Haanden i Munden.

Post-Johan vred sig, skruede sine afslidte Ben paa Proptrækkermaade ned i Gruset; men give sig maatte han. Bisserups Veltalenhed var — ægte eller uægte — af en Art, som overvandt den lille Mand. Post-Johan kunde ikke føje to Sætninger sammen selv. Den fremmede blev i hans Øjne en ren Desmosthenes. Og saa faldt dog Glansen af de mange Penge over Familjen.

Ane kom kørende i en Rustvogn ud til Vangaa en vaad Efteraarsaften. Det var det første Skridt.

I en tom Villa, der stødte op til Brødrenes Hus, blev hun sat ind. Hele Natten lukkede Bisserup sig inde med Kisten. Man saa' Lys, man hørte ham banke, og man saa' ham krybe omkring langs Væggene paa en Trappetige. Om Morgenen var den øde Havestuesal omdannet ved Hjælp af Granris, Flag og væmodige Georginer til et højtideligt Kapel. Kisten stod aaben midt paa Gulvet, og i Kisten laa Ane, gul som Elfenben, i en Ligdragt, der faldt i det blaa-hvide og hvis udbugne Fiber og Tunger mindede om Glanspapir.

Hænderne var lagt foldede over Brystet, der endnu havde bevareret sin Runding. Hendes Konfirmationssalmebog havde faaet Plads under Hagen. Mellem de døde Fingre var stukket en eviggrøn Myrtegren.

Op ad Formiddagen kom en Vogn med seks Musikanter fra Hovedstaden. Nogle Regnbyger var faldet undervejs, og der faldt endnu Byger. Ved Begyndelsen af Vangaa trak Dhrr. Musici de sorte Bom-

uldsovertræk af Klaphornene; Piccolofløjten blev halet frem af Brystlommen, og Stykkerne til Basunen blev samlet op af Vognmagasinet. Den rødnesede, blaafrosne Dirigent paa Forsædet nikkede, og en forkølet Sørgemarch lokede hele det gamle og unge Vangaa udenfor Dørene og snart derefter over i Sørgehuset.

Omkring Kisten stod nu hele Slægten, hele Vangaa. Der lugtede af Buksbom, af bayersk Øl, af vaade Klæder. Man havde spist og drukket, og man stod her, i en lidt fremmed, halvgemytlig, halvforknyt Stemning, ikke rigtig paa det rene med, hvad der skulde komme. Hr. Bisserup holdt foreløbig det hele i sin Haand. Han havde ønsket det saaledes, og Traktementet var jo hans. Man var til Tjeneste.

Slægtens Tanter, Kusiner, Nabokonerne og Nabopigerne havde allerede et lille Kvarter igennem grædt blidt og stille, med smaa Afbrydelser af stærkere Klager. Julius og Jakob vekslede utaalmodige Blikke; den sidste begyndte ganske graven:

„Hør — hvad — ska' vi nu ta' hende! ...“

Da gik Døren til det næste Rum op; Hr. Ludvig Bisserup traadte over Tærsklen, vaklede, med Klemmebrillen for Øjnene, hen til Kisten, løftede sin sort behandskede venstre, søgte efter Ordene, holdt inde og saa' sig omkring.

Forsamlingen saa' paa ham. Han var elfenbensgul i Ansigtet som den døde foran ham. Nervøsitet, søgte Rørelse, teatralisk Silling, en hel Række sammensatte, modstridende Elementer var oppe i dette stakkels udslidte Produkt af en Hovedstad, der ikke just tager med nænsom Haand paa sine Stedbørn.

Man hørte en dæmpet Fnisen fra Julius. Saa begyndte den sørgende Elsker sin Tale:

„Jeg vilde — ja jeg vilde — om jeg kunde — i Forsynets Navn — jeg mener — Undskyld!“ ...

Han vendte sig, lod Klemmebrillen falde, og brugte Lommetørklædet.

„Kære Medkr kære Frønder og Slægtinge af den døde. Vi staar ved denne Baare, for om ganske lidet at overgive — at ombytte dette forkrænkelige — med — kort sagt, jeg har ment, at da mange af de her tilstedeværende har kastet en styg Tvivl over denne min dyrebare, bortgangne Brud, saa stod det til min Skyldighed at erkende her for Dødens Aasyn denne velagtede Pige for ren og skær at være. Ja, jeg tager Forsynet til Vidne paa, at hun ligger her i Dødens Brudeseng som en Jomfru — en Jomfru, siger jeg, en Myrteblomst, en Gren, en — aa, Gud hjælpe mig, saa ulykkelig som jeg er. Amen, Amen ... Vand!“

Han vaklede, svinglede; Julius sprang til, greb ham og fik sat

ham paa en Stol. Vand var der ikke ved Haanden, men et Glas bayersk Øl; og han drak en stor Slurk og græd højt — en hjerteskræende Klage, hvori alle Fruentimmernes Hulken blandede sig, medens Mændene paa et Tegn af Julius greb Kistelaaget og sømmede det til med Professionisters hastige, bestemte Slag.

„Det er s'gu en underlig Fisk!“ mumlede Jakob. „Staar man ikke her og bliver ganske valen inden i. Kom, Folkens! Af Sted med hende!“ —

Og de bar Ane ud og satte hende med alle Kransene paa Arbejdsvognen, og saa blæste Musikanterne, og det kørende og det gaaende Følge ordnede sig. Og Hr. Ludvig Bisserup sad, uden Overfrakke, hos Kusken paa Ligvognen, stadig tørrende Øjnene, saa at de sorte Handsker trykkede Mærker i det blege Ansigt, medens Kuldegysninger gennemfo'r den slanke Opvarterkrop.

Det var et bedrøveligt Ligtog i et bedrøveligt Vejr. Og da man kom til Kirkegaarden, som var en eneste stor, leret Banke, hvorfra der stak Kors og Rækværker op som Naale fra en Sværpude, saa gled Anes Bærere ud i det fedtede Ælte, medens Himlen sendte sine tunge Hesttrarer ned over Paraplyer, Filthatte og Hovedklæder, ligesom over en Flok fornummede.

Dér stod Præsten oppe ved Graven. Han havde ventet og var utaalmodig. Selv en Præst kan blive det. Taler var bestilt lang, og Honoraret, der var betalt forud, stod i Forhold dertil. Alligevel tænkte Pastoren, at det var til hans Sognefolks Bedste, om man tog skyldigt Hensyn til Vejret.

Han begyndte:

„Kære Medkristne. Naar vi staar ved denne Baare!“ ...

Her trommede Regnen paa Pastorens Paraply. Det var en ny, smuk, stramt udspændt Silkeskærm. Og Skærmen sank lavere og lavere ned over Præsten, og Ordene kæmpede for at slippe ud og frem, og alle de andre Paraplyer sænkede sig, med lange, drivende Vandløb fra Duppene, ned over Følget, ned over Kirkegaarden, over Graven, over Ane, over den forhenværende Opvarters Kærlighed, hans Livs ægte Følelse, der nu fik en standsmæssig Jordfæstelse.

Julius dukkede et Øjeblik frem under sin Paraply. Han saa' sig om — og stak Hornskaftet af Regnskærmen i Munden. Han følte, at han kunde have givet ti Kroner til de fattige for at faa Lov til at eksplodere blot et Sekund.

Men saa tænkte han paa Ane, paa Kælderen, paa hendes sidste Hilsen. Det gav et Stik, et Sæt i hans venstre Side. Han troede, at det var noget andet, og kneb til. Men det var et Stik i Hjertet. Ane var død, og nu begravede de hende.